

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
กรณีศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น*

Management according to the principles of good governance

Case study, Department of Local Administration

สุพรรณษา อุดมพิทยารัตน์**

Supansa Audomphittayarat

6314832012@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการ ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร และวิจัยสนาม ในส่วนของการวิจัยสนามได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีการนำหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน มาใช้ในการบริหารงาน แต่ยังคงพบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงทำให้มีข้อจำกัดในการบริหารงานในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน โดยเป็นการบริหารผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้แนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาคือ ควรมีการจัดโครงการฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) การนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการบริหารงาน ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนงาน การปฏิบัติ รวมถึงขั้นประเมินผล 2) ควรมีการปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรในการให้ความสำคัญการบริหาร และปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล 3) ควรมีโครงการฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ 4) ควรมีการจัดกิจกรรม/นิทรรศการ เพื่อเผยแพร่หลักธรรมาภิบาล

คำสำคัญ : การบริหารงาน ; กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ; หลักธรรมาภิบาล

*บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

**นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

กระทรวงมหาดไทย, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2556) “ธรรมาภิบาล” หรือ “Good Governance” มีที่มาจากวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง ในปี พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ประเทศในทวีปเอเชีย ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ จนต้องขอความช่วยเหลือจากธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนเงินระหว่างประเทศ (IMF) ซึ่งองค์กรเหล่านี้มีความเห็นว่าประเทศไทยในทวีปเอเชียที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการขาดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ดังนั้น เมื่อประเทศไทยขอความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ทำให้องค์กรเหล่านี้ตั้งเงื่อนไขต้องปรับปรุงให้เกิดธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ทั้งนี้ ได้มีการนิยาม คำว่า Good Governance กันไปหลากหลาย ได้แก่ การบริหารการปกครองที่ดี ธรรมาภิบาล ธรรมรัฐแห่งชาติ สุประศาสนการ ฯลฯ ดังนั้น เพื่อให้ทางราชการได้ใช้คำว่า Good Governance ไปในแนวทางเดียวกัน ราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดให้แปลว่า “การปกครองที่ดี” หมายถึง การบริหารงานโดยประชารัฐซึ่งมีการส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงเป็น พหุภาคี และ ประสานการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน และความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ที่มีต่อประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โปร่งใส เสมอภาค และเป็นธรรม ส่วนคำว่า “ธรรมาภิบาล” ก็มีความหมายเหมือนกับคำว่า การปกครองที่ดี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 กำหนดว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว” ส่วนคำว่า “ธรรมาภิบาล” ถือเป็นแนวคิดที่อยู่ในรัฐธรรมนูญเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้บริหารได้ใช้เป็นเครื่องมือในการยึดถือเป็นหลักการสำคัญในการบริหารองค์กรทุกระดับ ทุกประเภท ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้การรับรองหลักการของธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีผ่านการกำหนดเป็นนโยบายแห่งรัฐ ในมาตรา 76 มีใจความว่า “รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตาม “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ”

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554 (2549) เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2549 ด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ มีใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่ปรับเปลี่ยนเร็วและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เหมาะสม โดยเสริมสร้างความแข็งแกร่งของ

โครงสร้างของระบบต่าง ๆ ภายในประเทศให้มีศักยภาพ แข่งขันได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ และสร้างฐานความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน ควบคู่ไปกับการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรม และเสริมสร้างความเท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคม และความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นพร้อมทั้งฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้คงความสมบูรณ์เป็นรากฐานการพัฒนาที่มั่นคง และเป็นฐานการดำรงชีวิตของชุมชนและสังคมไทย ตลอดจนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศทุกระดับ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืนสามารถดำรงอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีเกียรติภูมิและมีศักดิ์ศรี โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 คือ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ มุ่งเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 (2559) ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย มีใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า “ระบบการบริหารจัดการในภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศที่สำคัญประการหนึ่งมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องการขับเคลื่อนการบริหารจัดการภาครัฐให้บรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ การให้บริการประชาชนยังไม่ได้มาตรฐานสากล การบังคับใช้กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพ การบริหารจัดการ และการให้บริการของท้องถิ่นที่ยังขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใส กระบวนการที่เปิดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจการใช้งบประมาณยังไม่เพียงพอ ระบบและกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม รวมทั้งการขาดธรรมาภิบาลในสังคมไทยทำให้การทุจริต ประพฤติมิชอบยังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา (2562) เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า “ภาครัฐมีขนาดเล็กลง เหมาะสมกับภารกิจ ส่งเสริมให้ประชาชนและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดย (๑) ภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสม (๒) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ประเทศ และ (๓) ส่งเสริมการกระจายอำนาจและสนับสนุนบทบาทชุมชนท้องถิ่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูง ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล”

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580 (2561) เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2561 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐจึงมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการปรับเปลี่ยนภาครัฐ ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน

และประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ และแยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐ ที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีขีดสมรรถนะสูง ยึดหลัก ธรรมภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำ นวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ และระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฏหมาย ต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เช่น 1) ส่งเสริมการกระจายอำนาจและสนับสนุนบทบาทชุมชนท้องถิ่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูง ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาลในการที่จะจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะ 2) ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกภาคส่วนร่วมต่อต้านการทุจริต ภาครัฐมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในทุกระดับ รวมทั้งสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัวและละอายต่อการทุจริตประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นผู้วิจัยนำเสนอวิธีการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการเก็บข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการประชุม คู่มือการปฏิบัติงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง เอกสารทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

2. การวิจัยสนาม (Field research) โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง หรือสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview or Formal interview)

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรของการวิจัย คือ ข้าราชการซึ่งเป็นผู้บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกตัวอย่างโดยกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษา

ข้าราชการซึ่งเป็นผู้บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และข้าราชการที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยสนาม ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview of formal interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีจำนวนคำถาม การตั้งคำถามและการเรียงลำดับของคำถามที่แน่นอนเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่วนที่ 1 การวิจัยสนาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยที่ผู้วิจัยเลือกวิธีการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาแบบมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยเป็นการสัมภาษณ์ให้เป็นไปตามคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคล

ส่วนที่ 2 การวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่าง ๆ เช่น การเก็บข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการประชุม คู่มือการปฏิบัติงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง เอกสารทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษากรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการทำการศึกษารั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้ 1) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็น 2) เป็นการนำข้อมูลมาเปรียบเทียบว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันของผู้สัมภาษณ์ แล้วนำมาเปรียบเทียบกันก่อนนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ 3) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นแล้วนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง 4) นำข้อมูลจากการเปรียบเทียบเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เพื่อสรุปผลการวิจัย การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

สรุป ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาจัดจำแนกเป็นประเด็น ๆ เรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็นโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดีความ สรุปผล บันทึกข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 ท่าน โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview of formal interview) เป็นการสัมภาษณ์

ที่มีจำนวนคำถาม การตั้งคำถามและการเรียงลำดับของคำถามที่แน่นอนจำนวน 4 ประเด็นเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคล ดังนี้

ประเด็นที่ 1. การบริหารงานตามอำนาจหน้าที่และภารกิจงานในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในแต่ละด้าน ดังนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านนิติธรรม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้มีหลักการบริหารงานโดยยึดถือปฏิบัติตามอำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ การแบ่งส่วนราชการของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนด โดยกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2551 การบริหารงานบุคคล การสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง การบริหารอัตรากำลัง การดำเนินงานทางวินัย มีการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ในด้านการจัดทำแผนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์และนโยบาย กระทรวงมหาดไทย ส่วนการเลื่อนเงินเดือนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นการประเมินผลการปฏิบัติราชการ โดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กำหนด ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนที่ นร 1012/ว 20 ลงวันที่ 3 กันยายน 2552 รวมถึงการจัดซื้อจัดจ้างก็ดำเนินการตามหลักกฎหมายตามพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

1.2 ด้านคุณธรรม การบริหารงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในด้านคุณธรรม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการจัดโครงการฝึกอบรมสำหรับนักศึกษาบรรจุใหม่ทุกคน ให้มีหลักสูตรคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้บุคลากรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงาน และประพฤติตนอยู่ภายใต้หลักคุณธรรม

1.3 ด้านความโปร่งใส การบริหารงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในด้านความโปร่งใส ทางกรมมีการปฏิบัติงานแบบระบบออนไลน์ เช่น การเปิดเผยข้อมูลในเว็บไซต์กรม มีการเผยแพร่หนังสือราชการ มีการจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบออนไลน์ รวมทั้งกรณีประกาศรับผู้รับเหมางานต่าง ๆ ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นสามารถดาวน์โหลดข้อมูลต่าง ๆ ได้จากหน้าเว็บไซต์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (www.dla.go.th) เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางกรมอีกทางหนึ่งด้วย

1.4 ด้านการมีส่วนร่วม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการบริหารงานในด้านการมีส่วนร่วม กล่าวคือมีการทำความตกลงร่วมมือกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารงานร่วมกัน ส่วนในการบริหารงานภายในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการร่วมประชุมหารือข้อราชการต่าง ๆ ซึ่งมีการจัดประชุมเป็นประจำทุกเดือน เพื่อมอบนโยบายจากส่วนกลางสู่ส่วนภูมิภาค รวมไปถึงการแจ้งปัญหาและอุปสรรคในการทำงานหากมีปัญหาเกิดขึ้น ก็จะเป็นการช่วยกันหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเป็นการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ

1.5 ด้านความรับผิดชอบ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการกิจกรรมมากมายหลายด้าน ทำให้ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่มีแตกต่างกันออกไป หากกรณีเกิดปัญหา เจ้าของเรื่องยินดีรับผิดชอบ แก้ไขให้ทันเวลาและรวดเร็วเพื่อแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ครั้ง ได้อย่างตรงจุด และมีประสิทธิภาพ

1.6 ด้านความคุ้มค่า กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการบริหารงานด้านทรัพยากรบุคคลได้อย่างคุ้มค่า โดยมีการกำหนดขอบเขตในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละสำนักกอง เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ส่วนการใช้กระดาษ มีการนำกระดาษมาใช้อีกด้านหนึ่งเพื่อเป็นการประหยัดอีกทางหนึ่งมีการลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานโดยมีการประชุมหารือกันเพื่อวางแผนการทำงานก่อนการปฏิบัติจริงทำให้การทำงานมีขั้นตอนและประหยัดเวลาในการทำงาน

ประเด็นที่ 2 จากการศึกษาการบริหารงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลมีข้อจำกัดหรือปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง โดยการศึกษาวิจัยพบว่า

1. บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล เช่น หลักความรับผิดชอบต่อ ยังขาดการทำงานภายในเวลาที่กำหนด เนื่องจากปัจจัยหลายประการในการปฏิบัติงาน

2. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่มีข้อจำกัดในการบริหารงานในการดำเนินการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน โดยเป็นการบริหารผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเด็นที่ 3 จากการศึกษาการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีจุดแข็ง และโอกาสอย่างไรบ้าง โดยผลการศึกษาวิจัยพบว่า

3.1 มีการบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน ตามโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของสำนัก/กอง ต่าง ๆ ภายในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

3.2 มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสังกัดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจุดแข็งของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีสถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นที่ทำหน้าดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการกำหนดแผนงานที่สอดคล้อง ตามเป้าประสงค์ และตัวชี้วัด กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนตามอำนาจหน้าที่ของสำนัก/กอง ต่าง ๆ

3.4 มีการพิจารณาจัดการทรัพยากร งบประมาณ ตามแผนงาน ร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติเพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีม

ประเด็นที่ 4 จากการศึกษาแนวทางหรือข้อเสนอแนะการบริหารงานภาครัฐตามหลัก ธรรมาภิบาลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

4.1 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีสำนัก/กองต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนภารกิจ หาก สำนัก/กองต่าง ๆ สามารถดำเนินการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล การปฏิบัติงานก็จะสำเร็จ ลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4.2 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีผู้บริหารที่เป็นผู้นำในการปฏิบัติตนตามหลักธรรมาภิบาลและบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อเป็นแบบอย่างในการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่ บุคลากรซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน หากบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น จะ ช่วยให้การงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ควรมีการฝึกอบรมข้าราชการทุกคนในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เข้าใจถึง หลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักรู้ให้แก่ ข้าราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายซึ่งมีการกำหนด หน้าที่ความรับผิดชอบให้เป็นที่ไปด้วยความเป็นธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ โดยเห็น ประโยชน์ของประชาชนที่เป็นผู้รับบริการเป็นสำคัญ ไม่ใช่ช่องทางทางกฎหมายในการหา ประโยชน์แก่ตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีกระบวนการการบริหารงานภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีกระบวนการในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ บริหารงาน ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหากิตติศักดิ์ ชามาร์ตัน (2555) ได้ ศึกษา การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาสำนักงานเขตภาษี เจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลนั้นแบ่ง ตามหลักต่าง ๆ ดังนี้ หลักนิติธรรม ผู้บริหารให้ความสำคัญเรื่องกฎหมายหรือระเบียบเกี่ยวกับ สิทธิของประชาชนหรือบุคลากร การพิจารณาออกคำสั่งและระเบียบต่าง ๆ หลักคุณธรรม ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักคุณธรรมในระดับมาก ที่มุ่งให้ความสำคัญเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริตต่อการปฏิบัติหน้าที่ มิได้ตรึงใจพร้อมให้บริการ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ปฏิบัติ ตนอยู่ในหลักคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งถือว่า อยู่ในระดับที่มีความคิดเห็นมาก

หลักความโปร่งใส ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักความโปร่งใสในระดับมาก ที่มุ่งให้ความสำคัญ เรื่องการบริหารงานและกิจกรรมต่าง ๆ มีการสรุปรายงานอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะ มีความถูกต้อง โปร่งใสและเกิดประโยชน์สูงสุด สามารถตรวจสอบได้ หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารให้ความสำคัญเรื่องเปิดโอกาสให้บุคลากร องค์กรภาครัฐและเอกชนรวมถึงประชาชนเสนอ ความคิดเห็นด้านการบริหารงาน ผู้บริหารงานและบุคลากรยินดีรับฟังคำแนะนำและข้อเสนอแนะจาก องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนรวมถึงประชาชน หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อ หลักความรับผิดชอบต่อในระดับมากที่สุด ให้ความสำคัญ ณ ระดับหนึ่งในเรื่องความเอาใจใส่ต่อปัญหา ของบุคลากรและสังคมอย่างจริงจังและนำไปบูรณาการเพื่อการศึกษาเพื่อการแก้ไข การจัดให้มีบริการ สาธารณะอย่างมีคุณภาพและเกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่อง หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารมุ่งให้ ให้ความสำคัญเรื่องมีการใช้ทรัพยากร และการใช้จ่ายงบประมาณให้มีความคุ้มค่าให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อส่วนรวมและสังคม และสอดคล้องกับเอกสารการประชุมมอบนโยบายและชี้แจงข้อ ราชการสำคัญผ่านระบบวิดิทัศน์ทางไกล (VCS) กระทรวงมหาดไทย (2564, หน้า 4) เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2564 โดยมีใจความตอนหนึ่งว่า การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า โดยมีข้อสั่งการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ดังนี้

1. ขอให้บุคลากรของกระทรวงมหาดไทยปฏิบัติงานโดยมุ่งเน้นให้การบริหาร งบประมาณมีความโปร่งใสและเป็นไปตามขั้นตอน/ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสามารถ ตรวจสอบได้

2. ขอให้บุคลากรของ มท. ปฏิบัติงานโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพ ข้าราชการเป็นที่ตั้ง คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

3. ขอให้บุคลากรของกระทรวงมหาดไทยปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาลอยู่ เสมอ เพื่อให้ระลึกได้ว่า “หลักธรรมาภิบาลเป็นเรื่องใกล้ตัวข้าราชการ ที่จะช่วยในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้กับประชาชน” ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้มีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1. หลักนิติธรรมในการบริหารงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ 1) การ บริหารงานและปฏิบัติราชการโดยยึดถือกฎ ระเบียบ กฎหมาย และความถูกต้อง ไม่เลือกปฏิบัติ ตามความพอใจของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ 2) การปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้างดำเนินงาน ภายใต้กรอบของกฎหมายและบนพื้นฐานของความถูกต้อง โดยดูผู้บริหารเป็นแบบอย่าง 3) การ บริหารและการปฏิบัติในการพิจารณาการขออนุมัติ และอนุญาตต่าง ๆ ยึดถือกฎ ระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ และความถูกต้องสอดคล้องกับแนวคิดของ พระมหากิตติศักดิ์ ชามรัตน์ (2555) ได้ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาสำนักงาน เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล นั้นแบ่งตามหลักต่าง ๆ ดังนี้

หลักนิติธรรม ผู้บริหารให้ความสำคัญเรื่องกฎหมายหรือระเบียบเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนหรือบุคลากร การพิจารณาออกคำสั่งและระเบียบต่าง ๆ หลักคุณธรรม ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักคุณธรรมในระดับมาก ที่มุ่งให้ความสำคัญเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติหน้าที่ มีไมตรีจิตพร้อมให้บริการ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ปฏิบัติตนอยู่ในหลักคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม

2. หลักคุณธรรม ในการบริหารงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นการบริหารงานและการปฏิบัติงานต้องยึดตามหลักคุณธรรมจริยธรรมพร้อมทั้งต้องมีการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีคุณธรรม ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเน้นย้ำเรื่องคุณธรรมในการบริหารและปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก จึงมีการจัดโครงการฝึกอบรมสำหรับข้าราชการบรรจุใหม่ทุกคนต้องผ่านหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมของสถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (ม.ป.ป.) มติคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2555 ได้มีมติเห็นชอบกับหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอประกอบด้วย 4 หลักการสำคัญ และ 10 หลักการย่อย ตามข้อ 4. ความรับผิดชอบทางการบริหาร (Administrative Responsibility) คุณธรรม/จริยธรรม (Morality / Ethic) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องมีจิตสำนึก ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีศีลธรรม คุณธรรม และตรงตามความคาดหวังของสังคมรวมทั้งยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนและจรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของระบบราชการไทย

3. ด้านความโปร่งใส ในการบริหารงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การบริหารงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีความโปร่งใส โดยประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (ม.ป.ป.) มติคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2555 ได้มีมติเห็นชอบกับหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอประกอบด้วย 4 หลักการสำคัญ และ 10 หลักการย่อย ขอยกตัวอย่างเช่น เปิดเผย/โปร่งใส (Transparency) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตรงไปตรงมา รวมทั้งต้องมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนวางระบบให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นไปโดยง่าย

4. หลักการมีส่วนร่วม ในการบริหารงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้มีการลงนามความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ และมีการร่วมประชุมหารือข้อราชการต่าง ๆ เป็นประจำทุกเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนและช่วยกันหาทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หากเกิดกรณีมีปัญหากเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด วิโรจน์ ก่อสกุล (2564, หน้า 80-84) การปฏิรูประบบราชการ

(Reinventing) การปฏิรูประบบราชการ หมายถึง การปรับเปลี่ยนพื้นฐานของระบบราชการ หรือองค์การสาธารณะ โดยเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความสามารถในการปรับตัว และการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ปัจจัยสำคัญในการปฏิรูประบบราชการ ที่เกี่ยวกับประชาชนมีส่วนร่วม (Citizen Participation) หมายถึง กระบวนการสานสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมและเพื่อให้การพัฒนานโยบายและบริการสาธารณะเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น

5. หลักความรับผิดชอบ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจมากมายหลายด้าน ทำให้ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่มีแตกต่างกันออกไป หากกรณีเกิดปัญหา เจ้าของเรื่องยินดีรับผิดชอบแล้วรีบแก้ไขให้ทันเวลาและรวดเร็วเพื่อแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ครั้ง ได้อย่างตรงจุด และมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหากิตติศักดิ์ ชามาร์ตัน (2555) ได้ศึกษา การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลนั้น แบ่งตามหลักต่าง ๆ โดยขอยกตัวอย่างตามหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักความรับผิดชอบในระดับมากที่สุดให้ความสำคัญ ณ ระดับหนึ่งในเรื่องความเอาใจใส่ต่อปัญหาของบุคลากรและสังคมอย่างจริงจังและนำปัญหามาศึกษาเพื่อการแก้ไข การจัดให้มีบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพและเกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่อง

6. ด้านความคุ้มค่า กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการบริหารงานด้านทรัพยากรบุคคลได้อย่างคุ้มค่า โดยมีการกำหนดขอบเขตในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละสำนักกอง เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ส่วนการใช้กระดาษ มีการนำกระดาษมาใช้อีกด้านหนึ่งเพื่อเป็นการประหยัดอีกทางหนึ่งมีการลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานโดยมีการประชุมหารือกันเพื่อวางแผนการทำงานก่อนการปฏิบัติจริงทำให้การทำงานมีขั้นตอนและประหยัดเวลาในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ บุญเกียรติ การะเวกพันธ์ุ (2565, หน้า 45) การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่า เป็นการปฏิรูประบบราชการใน พ.ศ. 2545 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การปฏิบัติงานของส่วนราชการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ และให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกินความจำเป็น และประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ รวมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการ

ประเด็นที่ 2 จากการศึกษาค้นคว้าการบริหารงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลมีข้อจำกัดหรือปัญหาและอุปสรรค โดยจากการศึกษาวิจัยพบว่า บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล เช่น หลักความรับผิดชอบ ยังขาดการทำงานภายในเวลาที่กำหนด เนื่องจากปัจจัยหลายประการในการปฏิบัติงาน และกรม

ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่มีข้อจำกัดในการบริหารงานในการดำเนินการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน โดยเป็นการบริหารผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษวิจัยของ นภาพร เกษอาจค์ (2562) เรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการในสำนักงานคดีอัยการสูงสุด สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด พบว่าปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการ ในสำนักงานคดีอัยการสูงสุด คือ 1) บุคลากรภายในองค์กรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจและขาดจิตสำนึกในหลักธรรมาภิบาล 2) องค์กรขาดการให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ ในเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาล ทั้งนี้มีแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนา คือ 1) บุคลากรต้องมีการปรับแนวคิดและทัศนคติที่ดีและมีการปลูกจิตสำนึกเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล 2) องค์กรต้องมีการดำเนินการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

แม้ว่าการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้านแล้วก็ตามแต่การที่จะให้บุคลากรทุกคนประพฤติ ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลครบทั้ง 6 ด้านเป็นเรื่องที่ยากซึ่งต้องมาจากจิตสำนึกของบุคคลแต่ละคน และบุคลากรอาจจะยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล แม้จะมีผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแล้วก็ตาม จึงเป็นปัญหาสำหรับการวิจัยดังกล่าว

ประเด็นที่ 3 จากการศึกษาการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีจุดแข็ง และโอกาสอย่างไรบ้าง โดยผลการศึกษวิจัยพบว่า

3.1 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น บริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน ตามโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของสำนัก/กอง ต่าง ๆ ภายในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่สามารถรองรับภารกิจงานที่หลากหลาย มีอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ทำให้สามารถขับเคลื่อนภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างบรรลุผลสำเร็จ

3.2 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสังกัดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยบุคลากรในองค์กรเปิดใจรับและพร้อมเรียนรู้ ซึ่งจุดแข็งของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีสถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น ที่ทำหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีการกำหนดแผนงานที่สอดคล้อง ตามเป้าประสงค์ และตัวชี้วัด กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนตามอำนาจหน้าที่ของสำนัก/กอง ต่าง ๆ

3.4 มีการพิจารณาจัดการทรัพยากร งบประมาณ ตามแผนงาน ร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติเพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยสอดคล้องกับเอกสารประกอบการบรรยายของ วงพัทตรี ภูพันธ์ศรี (2564) เทคนิคการบริหารงานสมัยใหม่ ด้วยหลักธรรมาภิบาล

“หลักธรรมาภิบาล การบริหารจัดการที่ดี” หมายถึง แนวคิดการบริการที่ได้รับการออกแบบ สร้างขึ้นเพื่อให้การบริหารงานในวันนี้อาจรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างลงตัว

การบริหารจัดการที่ดี หมายถึง แนวคิดที่จะทำให้ทุกคนในสังคมเชื่อมโยงเข้าสู่ระบบการบริหารจัดการแทนที่การบริหารจัดการแบบเดิม ที่มาและลักษณะของการบริหารจัดการที่ดีเป็นแนวคิดของธนาคารโลก (World Bank) ที่กำหนดให้กู้เงินกับประเทศในซีกโลกใต้ เพื่อแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน ของรัฐบาลและประสิทธิภาพในการบริหารของประเทศกำลังพัฒนา ด้วยเหตุนี้ธนาคารโลกและองค์การระหว่างประเทศ (UNDP) จึงกำหนดลักษณะและองค์ประกอบของการบริหารจัดการที่ดี 7 ประการคือ 1) มีความชอบธรรมและความรับผิดชอบทางการเมือง 2) ความมีอิสระในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ 3) การมีระบบกฎหมายที่มีความยุติธรรมและน่าเชื่อถือ 4) การมีพันธะความรับผิดชอบและการถูกตรวจสอบของระบบราชการ 5) การมีเสรีภาพในการแสดงออกและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสังคม 6) ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการภาครัฐ 7) การแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรประชาสังคม

สำนักนายกรัฐมนตรี (อ้างถึงใน วงพัทธ์ ภูพันธ์ศรี, 2564) ได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งมีหลักการสำคัญ 6 ประการ คือ 1) หลักนิติธรรม ได้แก่ การปรับปรุงกฎหมาย กฎข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมที่ยอมรับของสังคม ถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย 2) หลักคุณธรรม ได้แก่ ความถูกต้องดีงาม เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่สังคม 3) หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ 4) หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาของประเทศ 5) หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง 6) หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม หากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรทุกคนในองค์กรให้มีความรู้ความเข้าใจถึงการบริหารและการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ครบถ้วนทุกด้านเพื่อให้บุคลากรนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ในการปฏิบัติงานอาจทำให้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 4 จากการศึกษาแนวทางหรือข้อเสนอแนะการบริหารงานภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

4.1 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีสำนัก/กองต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนภารกิจสามารถดำเนินการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล การปฏิบัติงานก็จะสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4.2 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีผู้บริหารที่เป็นผู้นำในการปฏิบัติตนตามหลักธรรมาภิบาลและบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อเป็นแบบอย่างในการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่บุคลากรในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงาน

โดยสอดคล้องกับผลการศึกษวิจัยของ สุพรรณรัตน์ เตชะวรชัยสกุล (2564, 16-17) ได้ศึกษาเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาพระโขนง 1 ซึ่งได้ขอเสนอแนะยังขาดความรู้ความเข้าใจในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานผู้บังคับบัญชาควรส่งเสริมการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงาน ควรให้ความรู้โดยการอบรมภายในสำนักงานให้ข้าราชการฝ่ายอัยการยึดถือปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเคร่งครัด เพื่อให้การปฏิบัติงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีดังนี้

1. การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนงาน การปฏิบัติ รวมถึงขั้นประเมินผล
2. ควรมีการปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ให้ความสำคัญในการบริหาร และปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล
3. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรมีโครงการฝึกอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล
4. ควรมีการจัดกิจกรรม/นิทรรศการ เพื่อเผยแพร่หลักธรรมาภิบาล ให้บุคลากรภายในกรมทราบถึงการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวชี้วัดด้านการบริหารงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลโดยมีการแยกเป็นในแต่ละด้าน
2. ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบ วิธีการ ในการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงานให้มากยิ่งขึ้น เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และทันสมัยในการปฏิบัติงาน
3. ควรมีการมอบรางวัลสำหรับผู้ประพฤติตนเป็นแบบอย่างของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการบริหารงานและปฏิบัติงานในทุกๆระดับ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย. (2564, หน้า 4). *การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.

กระทรวงมหาดไทย, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2556). *ความเป็นมาของ “ธรรมาภิบาล” และ “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ครั้งที่ 1/2556*. ค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2565, จาก http://www.dla.go.th/upload/templateOrganize/tempNews/2013/3/24252_2.pdf

- คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา พ.ศ. 2562 (2562, กรกฎาคม 25). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136 (186 ง), 62.
- นภาพกร เกษอาจค์. (2562). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการในสำนักงานคดีอัยการสูงสุด สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- บุญเกียรติ การะเวกพันธ์. (2565). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารงานนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผลนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.*
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554 (2549, พฤศจิกายน 27). *ราชกิจจานุเบกษา*, 123 (123 ง), 16-20.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 (2559, ธันวาคม 30). *ราชกิจจานุเบกษา*, 133 (115 ก), 129.
- พระมหากิตติศักดิ์ ชามารัตน์. (2555). *การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล: กรณีศึกษา สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (2560, เมษายน 6). *ราชกิจจานุเบกษา*, 134 (40 ก), 17. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580 (2561, ตุลาคม 13). *ราชกิจจานุเบกษา*, 135 (82 ง), 55-59.
- วงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี. (2564). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารงานขององค์กรและนวัตกรรมในองค์กร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.*
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2564). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารงานขององค์กรและนวัตกรรมในองค์กร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.*
- สุพรรณรัตน์ เตชะวรชัยสกุล. (2564). *การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาพระโขนง 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ม.ป.ป.) *หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี* ค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2565
จาก <https://www.opdc.go.th/content/NDg5OA>